

GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMÂNALA

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 5.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe ½ an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dollari. — Germania 15 M.

Orăștie, 8 Februarie n. 1914.

NOUL GUVERN ROMÂN LA BUCUREȘTI: *Sus (dela stânga la dreapta):* dl Victor Antonescu, ministrul justiției; dl V. G. Morfun, ministrul de interne; dl I. G. Duca, ministrul cultelor și instrucțiunii publice. — *In mijloc (dela stânga la dreapta):* dl Emil Costinescu, ministrul de finanțe; dl I. C. Brătianu, președinte al consiliului și ministru de războiu; dl Al. Constantinescu, ministrul agriculturii și domeniilor. — *Jos (dela stânga la dreapta):* dl Al. Radovici, ministrul industriei și comerțului; dl Emanuel Porumbaru, ministrul de interne; dl Dr. C. Angelescu, ministrul lucrărilor publice.

„NEAMUL ROMĂNESC“

revista dlui profesor Nicolae Iorga, n'a încetat să apară, după cum se răspândise vestea. Aproape toate publicațiile dela noi, și unele de dincolo, au chiar parentat „Neamul Românesc“. Dar s'a dovedit că e prematură părerea de rău, sinceră, a unora, asemenea prematur și zimbetul ușor al celorlalți. „Neamul Românesc“ nu putea să înceteze, fiindcă se pornise în slujba unor idei prea viguroase și mântuitoare, decât să dispară așa dintr'odată, ca ori-care încercare efemeră.

Anul 1906, în care Expoziția generală dela București ne-a dat atâta mândrie națională și atâta conștiință a valorii noastre ca trăinicie și demnitate, a făcut să se nască în mintea prodigioasă a dlui N. Iorga icoana lămurită a unui viitor „neam românesc“, tare prin sine însuși, glorios prin faptele sale, deci mare cu adevărat prin însușirile sale genuine, prin munca și silințele sale, întemeiate toate acestea pe tăria de caracter, pe cinste, și pe respectul de adevăratul bine și de adevăratul frumos.

Astfel am înțeles noi, Ardelenii, silințele dlui N. Iorga, când a început să ne grăiască la 10 Mai 1906, în coloanele revistei sale, care se împodobeau cu chipul săteanului răzimat pe sapă. L'am înțeles și, prin urmare, cea mai scumpă lectură a noastră, ani dearându-l, a fost revista dela Văleni. Poate și pentru că ne obicinuisem cu simțul de cinste, de respect și de curățenie a moravurilor literare, care se pornise în coloanele „Sămănătorului“ sub cărma de acolo, care, pe lângă începuturile făcute de domnii A. Vlăhuță și G. Coșbuc, eră tot în mâna dlui N. Iorga. Eră natural, ca,

atunci, când maestrul se retrăgea în liniștea întăritoare dela Vălenii-de-Munte, noi, lumea de cetitori, să-l urmăm și acolo. Și l'am urmat. Până în clipa, când granițele acestei țări nu s'au închis pentru glasul dsale, trimis prin această revistă.

În vremile din urmă nu mai auzeam acest glas limpede și îndrăzneț. Neputincioși față de împrejurări, ne împăcam cu gândul, că-l știam pe dl Iorga tot la datoria sa. Dacă noi nu mai puteam să-i urmărim frământările roditoare, eram bucurăși, că, odată și odată, totuș trebuie să învingă sfortărea supraomenească a luptătorului însuflețit de-un mare ideal: *România a Românilor, numai a Românilor, prin Români!* Vorbele de hulă ale invidiei, ori stropii de noroi, care-l atingeau pe dl Iorga, în lupta sa, din partea „upiniilor“ din Regat, nu ne scoteau din credințele noastre. Noi Ardelenii, ne avem chipul nostru de a vedea și judeca, și nu vrem să știm de foarte deasa sporovoială, ce se face cu atâta ușurătate la frații de dincolo. Avansăm și noi, dar nu în defavorul respectului de adevărată valoare și de adevăratul progres.

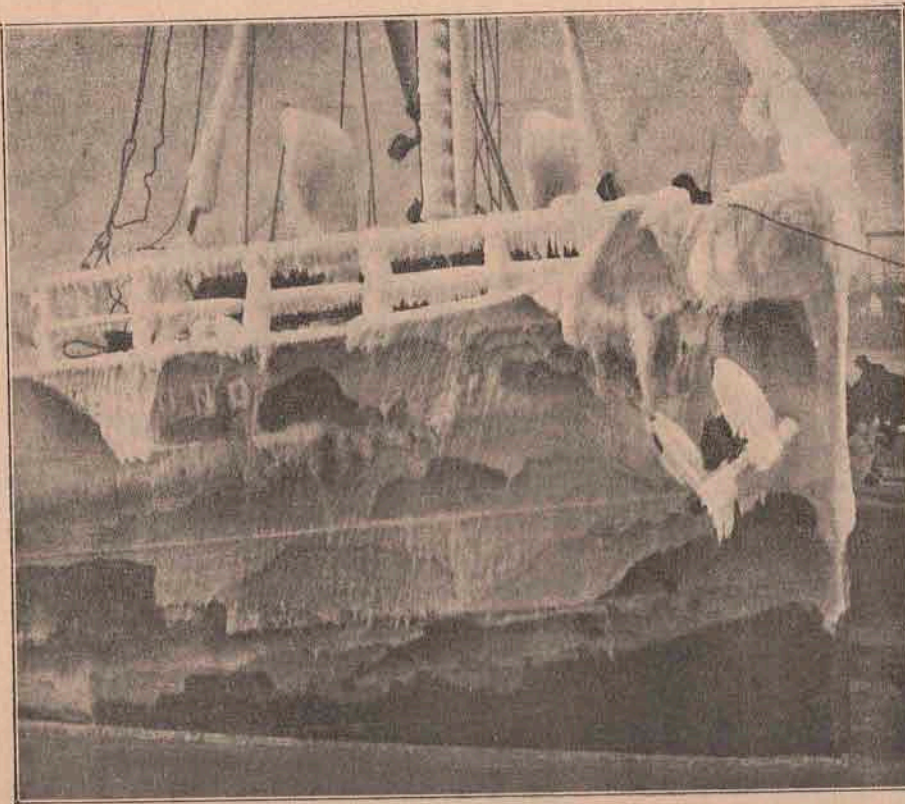
Noi am respectat străduințele dlui Nic. Iorga, și, poate, nicăiri altundeva nu a avut glasul său, un răsnet atât de adânc, decât la noi. De aceea întărim și noi, cu toată convingerea, că într'adevăr erau alte vremi în viața noastră literară și culturulă pe timpul „Sămănătorului“ și în cei dintâi ani ai „Neamului Românesc“! Atunci, publicațiile din Regat erau și pentru noi o lectură necesară, o cetire de care te pasezi, o trăiești și te identifici cu ea, săptămână de săptămână, zi de zi. Astăzi? Afară

de revistele, cam oficiale și cam rigide, cum sunt „Vieța românească“ și „Convorbiri literare“, nu prea intră alte reviste la noi. Nu pentru că le sunt închise granițele, ca „Neamului Românesc“, ci, fiindcă nu le simțim necesitatea... Trist, poate, dar adevărat! Ori mai trece astăzi din gură în gură numele lui Sadoveanu de pildă, sau alui Sandu-Aldea? Nu prea. Răspundă „Minerva“, institutul de editură dela București, care e raportul vânzărilor sale astăzi în Ardeal față de trecut? Ar fi interesant. În România, de-o vreme încoace, ies la suprafață scriitori, de cari publicul mare ardelenesc nici nu ia notă. Pomeniște-i cuiva de Galaction, de Arghezi, de Mircea Demetriade, sau de alții mai noi, și nu va ști cu graba să-ți spună, care dintre cei de sus face proză și care poezie. Dacă peste tot le-a auzit de nume.

De ce aceasta? La repezeală nu putem răspunde nici noi. Ci cam așa este. Trebuie să fie însă cauze adânci, cari ar merita să fie cercetate.

Ne bucurăm deci peste măsură, că „Neamul Românesc“ n'a încetat, ci a coborât din liniștea dela Văleni, în frământarea dela București, unde sunt orizonturile mai largi și viața mai aprinsă. Acolo-i e locul. Vorba cinstită și răspicată trebuie spusă în mijlocul multimilor, s'o audă mai nemijlocit și mai des.

Forma nouă a „Neamului Românesc“, asemănătoare cu a gazetelor noastre, încă e o puternică garanță, că la București se pune temelia unui ziar deosebit de cele multe, pe cari noi nu le prea putem ceti pentru multe cauze. Pentru moravuri mai ales. Și pentru puținul simț de răspundere și de respect al unora. Nu acuzăm, Doamne ferește, ci ne spunem

Cum ajunge un vapor în portul dela Christiania, după o călătorie pe gerul grozav al mărilor de Miazănoapte. E tot un sloi pe catarguri, pe hoarne, pe tot trupul lui.

o impresie, care s'a înrădăcinat între noi.

— Domnule Iorga, îți așteptăm iarăș scrisul cu vechea dragoste! Și cu vechiul dor!

Mizeria Parisului.

— Scrisoare din Franța. —

„Iarnă grea, cum n'a mai fost dela 1870, an de dureroasă amintire“. Cu aceste vorbe te întâmpină fiecare Francez, cu aceste cuvinte încep articolele de ziare, cari consacra coloane întregi „frigului“. Pentru noi Românii această plângere generală pare exagerată și ne miră. Termometrul nu s'a coborât mai jos de zero decât cu șapte grade, pe când în iernile noastre avem nu arareori — 20°.

Totul e însă relativ și de aceea bieții parisieni au dreptul, să se înspăimânte de iarna anului 1914, iarnă grea pentru cei deprinși cu o climă mai dulce.

Pe Sena plutesc mici sloiuri de ghiață.

Spectacol rar, pe care-l privesc

cu mirare trecătorii, oprîți pe „Pont Neuf“. Numărul „flăncurilor“ de pe cheiuri și de pe bulevarde, a scăzut considerabil. În frig nu se mai plimbă decât cei ce fac „sport“ și acei cari n'au unde să se adăpostească. Și în această din urmă categorie sunt câteva zeci de mii.

Ei trec zgribuliți, cu capul în piept, cu mâinile băgate până în coate, în buzunarele rupte ale hainei de bumbac, aruncând priviri repezi, selbalece, în vitrinele unde strălucesc brilante de sute de mii de lei, la vitrinele unde sunt expuse cu artă paté-uri calde și struguri proaspeți, la vitrinele unde blăni și paltoane îmbracă manechine de ceară.

Când ai întâlnit privirea celui înfrigurat, te fulburi, toată noaptea și-e stricată. Nu poți să petreci, nu poți să lucrezi.

Părechile elegante ce se îndreaptă spre teatru, după un succulent prânz, gândesc de sigur: „Cu ce drept ne turbură acești oameni micile și puținele noastre momente de petrecere?“ Au și aceștia dreptate, dupăcum au avut și cei cari, petrecând rébellion-ul la Café d'Hor-

court, și-au văzut petrecerea stricată de un tinăr, care urcându-se pe o masă a strigat „adio vieață“, și și-a tras două focuri de revolver în tâplă. Bogăția poate să fie trufașă și ostentatorie, sărăcia trebuie să fie modestă și ascunsă.

Și este, în adevăr, căci ce s'ar face splendidele bulevarde și străzi ale Parisului, dacă toți cei 60.000 de „fără de lucru“ s'ar hotărî să se plimbe în monom de dimineața până seara?

*

Prin birturile și cărciumile de lucrători, indivizi slabi, bărboși, rupți, cer de pomană, dela „cei cari au de lucru“. Și lucrătorul francez e econom, când e vorbă să cheltuiască pentru altceva, decât pentru aperitiv sau joc la noroc.

La mizeria aceasta a Parisului, iau parte, din nefericire, și Români.

Nu rareori la ușa „Căminului studenților“, ești întâmpinat de vorbe românești încete și dureroase: „am rămas fără lucru, legația nu mi-a dat nimic, n'am cu ce plecă în țară, mor de foame“. Și adesea cei cari cerșesc astfel, sunt băieți tineri, cu fața inteligentă, voinici. Au venit la Paris, călătorind sub vagoane, sau cheltuind banii strânși cu greu în luni de zile de muncă, făcându-și cine știe ce iluzii despre capitala Franței.

I-a atras lumina și numele Parisului, și s'au scoborît într'o bună zi în Gare de l'Est, fără nici un ban, fără să cunoască zece vorbe franjuzești, fără să aibă aici pe cineva, care să-i sprijine.

În asemenea condițiuni mizeria e inevitabilă, sigură.

Minți rătăcite, cari le putem admiră, dar cari trebuiesc odată convinginse că nu există încă în Europa o țară, în care să se poată desvolda mai ușor orice activitate, ca în țara românească. În țara românească nu moare nimeni de foame, căci în totdeauna este de lucru. La Paris însă nu e așa.

*

E un subiect trist acesta: mizeria Parisului. Dar dupăcum uneori

și se impune ochilor și minții o perspectivă minunată, un monument artistic, un tablou celebru; după-cum uneori ești fermecat și rupt din preocupările obicinuite ale vieții, de execuția perfectă a unei opere muzicale, sau de jocul unui mare actor, tot așa uneori realitatea, crudă și dureroasă, a mizeriei, și se impune și nu poți trece pe lângă ea, fără să o vezi ca altădată, ci ești silit să te oprești și să te gândești la această plagă vecinică poate și grozavă a omenirii.

Dupăce ziua ai cetit „Capete plecate”, noul roman al scriitorilor Cyril & Berger, descrierea vieții celor ...flămânzi și goi, fără de adăpost, ai Parisului, cari cerșesc o zi întreagă, ca să capete „quatre sous”, prețul unei supe calde și a unui loc de dormit într-o pivniță, dupăce sara, când te întorceai dela teatru, ai zărit forme negre, grămădite la intrarea unui gang, amorțite de frig și de foame, scotocind prin cufiile de gunoi, și când în clipa, când te-ai așezat la masa de scris, un bărbat aproape gol cântă în stradă cu glas răgușit, dar totuși dulce, repetând mereu refrenul dintr-un cântec popular:

Dacă ar fi ajutați cât de cât
Adevărații săraci
N'ar mai fi nici crime nici
[sinucideri noaptea
Sub podurile Parisului...

— despre ce altceva poți să gândești și să scrii decât despre: „mizeria Parisului”.

E. E.

□ □ □

CÂTA DATORIE PUBLICĂ AU STATELE?

O publicație americană face de curând statistica asupra datoriei publice a Statelor. Cifra totală, la care ajunge „Bureau of Foreign and Domestic Commerce” asupra întrebării de mai sus, e colosală. Nu mai puțin decât 210 miliarde franci face această sumă! Cu 20 de procente mai mult decât înainte cu zece ani și cu 50 la sută mai mult decât în ultimii 40 de ani!

Cea mai mare datorie publică

o are Franța, cu 31,420 de milioane franci, apoi urmează Rusia, cu 22,765 de milioane franci. În locul al treilea Anglia, cu 17,430 mil. franci; Italia cu 13,535 milioane; Spania cu 9,075 mil.; India britanică 7,375 mil.; Japonia 6,210 mil.; Statele-Unite ale Americii de Nord 5,140 milioane franci.

Datoria națională a imperiului german e 5,890 milioane. Nu stă de parte împărăția Austro-ungară, cu 5,255 milioane, afară de cari Austria mai are de capul ei 7,170 milioane, iar Ungaria singură 6,340 milioane franci!

E de însemnat, că nu este nici o țară dintre cele amintite, a cărei datorie națională să arate vreo scădere în cursul anilor, ci, dimpotrivă, datoriile cresc mereu!

În zece ani din urmă, va să zică din 1902 până în 1912, datoria Franței a crescut dela 29,285 de milioane franci, la 31,420 mil.; a Rusiei dela 17,070 mil., la 22,765 milioane; a Japoniei dela 1,310 mil., la 6,210 mil.; a Italiei dela 12,805 mil., la 13,545 milioane. Și tot așa, mai departe.

Singură Anglia se poate lăuda cu mai bine față de trecut. Datoria ei arată adecă o scădere, dela 19,425 mil. franci, câtă îi eră în 1903, la 17,430 în 1913. Iată o țară ce se scutură pe rând de povara datoriei publice. Corb alb.

În anul 1800, după o statistică mai veche, totalul datoriilor naționale

facea 12,500 miliarde franci; în 1850 datoria tuturor Statelor eră 42,500 mil.; în 1900 însă 156,250 mil.; iar în 1912 datoria națională a țărilor atinge respectabila sumă de 210 miliarde.

Ce să mai zici de biet omul sărac, dacă nu se mai poate scutura de creditori?

□ □ □

Londra sau Newyork-ul?

Din cale afară interesantă e harta ce s-a pornit între aceste două orașe universale, pentru a dovedi, care are mai mulți locuitori? Pân' acum în lumea întreagă renumele de cel mai populat oraș, îl avea Londra, a cărui populație, cu orașele învecinate ce se țin de jurisdicția și administrația sa, se consideră de 7 milioane și jumătate. Iacă însă, că vine o revistă americană și aduce date, cumcă Londra pe nedrept se ține și acum de cel mai mare oraș din lume, căci pe cînd locuitorii ei abia sunt 4 milioane și jumătate, fără orașele anexate, ai Newyorkului se urcă la 5 milioane și jumătate, iar socotind și la Newyork unele comune vecine, ca aparținătoare lui, numărul locuitorilor se apropie de 8 milioane. Prin urmare Englezii nu se mai pot fâli, că cel mai mare oraș din lume ar fi al lor, căci, după dreptate, e Newyorkul. Și-apoi mai este un lucru. Locuitorii Londrei cresc foarte încet, ba scad chiar de-o vreme încoace, pe cînd ai Newyorkului sporesc pe zi ce merge. Deci cel mai mare oraș din lume e azi acesta, cu aproape 8 milioane locuitori, — spune Americanul.

□ □ □

Vederea orașului Turtucalea, încorporat României cu Cadrilaterul, — oraș cu mare majoritate de Români.

Perechea împărătească germană, în mijlocul familiei, în fața noului palat din Potsdam: Sus, împăratul Wilhelm și împărăteasa Augusta Victoria. Șirul de sus, dela stânga spre dreapta: Prințul Rudolf cumnat cu împăratul; Prințul Waldemar, fiul Prințului Henric, ce vine după el în rând și care e frate cu împăratul; apoi Prințul Fridric, cumnat; Prințesa Bernhart moștenitoare de Sachsen Weimar; Prințul Adalbert de Prusia; Prințesa de Hessen, sora împăratului; Prințesa de Lippe, soră a împăratului; Prințesa August Wilhelm de Prusia; Prințesa Paula de Prusia; Ducesa de Lüneburg; Prințul Ernst de Lüneburg. — Rândul de jos, dela stânga: Prințul moștenitor de Sachsen-Meiningen; Prințesa lui Henric de Prusia; Prințul Eitel fiu al împăratului; Prințesa de coroană Cecilia; apoi Prinții August Wilhelm, Oscar și Ioachim, fiii ai împăratului. — Și încă nu-s aci toți.

Albi și negri.

— lack Johnson, vestitul champion, a fost dovedit de un alb. —

În Hamburg s'a întâmplat zilele trecute un eveniment, de tot neînsemnat de altfel, dar dintr'un anumit punct de vedere foarte important. Marele maestru al boxului, ori mai bine zis, colosul Johnson, a fost dovedit în o măsurare de trântă, de câtră neamțul Fred Markussen, căruia i-a reușit să împreune cu huma umerii uriași ai negrului american. Eră de față un public imens, care asistă parcă la lupta groaznică dintre două rase. Și nebiruitul lack Johnson, a trebuit să-și plătească și el tributul unei trânteli, care ne putem închipui, că a trebuit să fie strașnică.

Când a văzut mulțimea izbândă strălucită a lui Markussen, albul,

a erupt în aplause frenetice. Mulți din public se apropiau de negrul care găfăia și îi aruncau vorbe triumfătoare:

— Ei, însfârșit o luași, negrule? Așa-ți trebuie, uriașule. Credeai că n'o să-ți dai de om? Mai rămâi la noi?

Și, spun gazetele, că s'a făcut chiar învălmășeală grozavă. S'a rezept publicul să cutropească total pe bietul învins. Încât a fost necesitate să întrevină poliția.

În cursul nopții mii de telegrame au trecut oceanul spre America, conținând toate marele eveniment: Johnson învins!

Am văzut și noi, într'un teatru de varietăți al Budapestei, pe Johnson în persoană. Cu adevărat un uriaș de bronz. Pieptul și brațele lui îți făceau impresia unei platoșe

și a unor lăstare de oțel, însă de o elasticitate miraculoasă. Se cutremură locul pe unde pășea. Avea un cap mic, rotund. Zimbea veșnic, arătându-și dinții de fildes. Firește, în Budapesta n'a putut să-și găsească adversar, ci făcea numai trenaje. Ori jucă... tango, cu boreasa dsale, o ovreică lungă și subțire.

Însfârșit, Johnson a fost bătut. Dar nu pentru faptul însine înregistrăm cazul. Ci, fiindcă dovedirea lui Johnson, a făcut să se exalteze de bucurie o întreagă lume de albi. Cu deosebire în America, această veste va da naștere la adevărate triumfuri.

— Totuș a fost dovedit negrul dracului! Bravo neamțule Markussen, ai salvat cinstea albilor.

Antagonismul ce există între albi și negri, noi Europeanii abia

ni-l putem închipui. Când Jeffries, un alb, adversarul lui Johnson, a fost biruit de acest din urmă, aproape s'a revoluționat întreagă America. O rușine mai mare se credeă că n'a putut să ajungă pe albi, decât înfrângerea lui Jeffries.

În orașele americane, negrii au cartiere separate. Și chiar trenurile au vagoane anume numai pentru negri. Un piele-neagră, dacă ar cuteză să intre cu albi, s'ar alege huiduit și scuipat. Ori ar fi chiar maltratat. Poate că nu s'a șters încă de tot din suflete conștiința de stăpâni și sclavi, din deceniile nu tocmai depărtate ale trecutului. Ori alte cauze mai adânci trebuie să aibă dușmănia groaznică dintre albi și negri.

Johnson, după dovedirea lui Jeffries, a fost silit să părăsească America, căci altfel nu-i eră în siguranță nici viața. Putea s'o piardă și pe aceasta, cum și-a pierdut a-veea.

În Europa nu i-a mers cu mult mai bine. Englezii l-au luat la huiduieli strașnice, ori l-au omorât cu răceala, încât bietul Johnson eră să moară de foame cu boxul lui. Sosit în Franța, îl așteptă aceeaș soartă. În Paris n'a putut să facă furoare cu muschii lui, ci a plecat cu o desiluzie mai mult. Toate acestea, fiindcă s'a fost încumătat să bată pe un alb!

Însfârșit ș'a cercat norocul în Germania. Dar nemții dracului l-au făcut una cu pământul. La măsurare au fost de față peste cinci mii de oameni, cu toate că prețul cel mai mic de intrare eră 25 mărci de persoană!

...Lui lack Johnson să pare că numai dela data acestei trânteli va începe să-i răsără soarele norocului. Nu-l vor mai urî albi. Nici să se bată nu va mai trebui. Ci să meargă simplu din târg în târg, spunând albilor:

— Iată, eu sunt uriașul Johnson, pe care m'a trântit un neamș!

S-a.

Menelik II. Impăratul (Negus-ul) Abbesiniei, mort în 22 Dec. anul trecut.

**Cum poți cunoaște caracterul
bărbatului, observându-l în decursul — mesei!...**

— Sfat fetelor... —

Dacă voim să cunoaștem caracterul unui bărbat pe care avem intenția să-l luăm de soț, nu avem decât să-l observăm în timpul mesei. Acesta e sfatul ce îl dă mai nou o revistă franceză.

Mâncatul e pentru bărbat acțiunea cea mai indiscretă și mai nefățără. La mâncare poți cunoaște pe un bărbat ce e și cine e. Fetele ce voiesc să-și lege viața de alesul inimii lor, să nu neglige a-și observa odată și la masă ființa dragă, și vor fi în curat cu caracterul logodnicului. — Dacă descoperirea nu le face fiori pentru viitor, își vor primi bărbatul închizând ochii la alte defecte eventual descoperite, simțind în ele energia de a combate și a netezi ce va fi defectuos în soțul lor. Dar vai câte se înșală în socoteala asta a lor. Dacă bărbatul pe care îl obser-

văm, umblă în decursul mesei sgomotos și grăbit cu furculița și cu cuțitul, împărțindu-și mâncarea ce și-a scos'o pe farfurie, în două trei bucăți mari, pe cari le înghite cu lăcomie și aproape nemestecate, să ne ferim de el. Se înșală cine numără atari persoane între gurmanzi. Ei sunt niște oameni cu totul lipsiți de însușirile bune. Un astfel de bărbat e în viață dur din cale-afară, nepăsător, nu va respecta curățenia vieții casnice, nici nu-i va înțelege nicidecum farmecul.

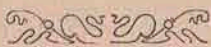
Dacă bărbatul ce ne interesează, se va scula dela masă asudat și roșit de prea deasa gustare a vinurilor diferite, pe cari nu întârzie să le tot laude, gustând din greu, iar după masă își scobește dinții în mod bătător la ochi, ba își va permite chiar descheierea câtorva nasturi dele vestă, să știți că acestui om îi lipsește cu desăvârșire creșterea, își va privi nevasta numai ca pe-o bucătăreasă, ce are datorința să-i fiarbă bine!

Unul ce arată plăcere prea mare pentru mâncările dulci, e cu siguranță nervos și capricios; preferă însă o friptură sau o brânză, asta ne arată pe omul sănătos, plin de viață și mai flegmatic.

Cei ce mănâncă pâine multă, sunt iubitori ai naturii, cu fire visătoare, și nu pot înlocui adevărul cu minciuna niciodată.

Dacă bărbatul va mânca ce i se servește, fără să-i dea mâncării multă atenție ori să-și arate preferința pentru careva din plese, și după masă uită întreg meniul, așa că nu-și mai aduce el aminte de ce a mâncat nainte cu o oră, — e iar un năcaz pentru unele mirese. El nu va da multă atenție ...pălărilor nevestii, nici îmbrăcămintea nouă nu-i va lăuda-o... Și câte sunt, Doamne, pe cari le supără, că bărbații caută la nevestele lor nu toalete cu croi perfect — ci o inimă bună și curată...

Iubite cetitoare, preferiți bărbații cari nu prețuiesc prea mult mâncarea, aceia vor prețui cu atât mai mult o nevestică iubitoare, ce știe să-i răsplătească iubirea cu toată curățenia inimii ei.

RÂNDURI MĂRUNTE

Biblioteca populară a Asociațiunii.

Primit spre publicare următoarele:

Comunicatul oficios, ce-l dă conducerea Asociațiunii despre starea bibliotecii sale populare, ar trebui să ne trezească pentru câteva clipe din indiferența, ce se pare că ne-a cuprins pentru mișcările culturale. Ar trebui să ne trezească, fiindcă șirele acestea concise și seci, aproape ne strigă mai aspru, decât sirena gazetelor maghiare despre pactul ce se va încheia, și ne chiamă la o luptă mai înălțătoare, decât e farmecul păcii, ce ni se pune în perspectivă.

Cât de dureros și cât de trist sună cuvintele din comunicatul acesta în următoarele frânturi de propoziții: „În 1913 numărul membrilor a scăzut cu 4000... „Dintre cele vreo 3000 de comune locuite de Români 'abiă putem număra vreo 600—700, în cari avem înscrși membri ajutători

la Asociațiune“... „Din cele 8 mii de liste trimise pentru înscrierea de membri, abiă dacă ni s'au înapoiat vreo 50...“

Trei frânturi de propoziții numai, și fiecare cuvânt cade greu ca plumbul și isbește par'că în obraz, ca să crepe — de rușine. Aici nu mai merge așa, ca să aruncăm vina asupra poporului, ca în politică, căci aci suntem numai și numai noi, intelectualii, cei inovatori. În mâinile noastre e depusă întreagă propaganda pentru răspândirea bibliotecii populare a Asociațiunii și dacă această bibliotecă, în loc să se răspândească an de an cu 4000 de exemplare mai mult, ea — scade cu atâta, numai pe noi trebuie să ne mustre conștiința și numai nouă, cărturarilor, trebuie să ne fie rușine, căci nu depunem întru răspândirea culturii și a cărții românești nici atâta osteneală, câtă ne reclamă cetitul ziarelor streine cu batjocuri la adresa noastră și pline de interviewuri prinse din vânt...

Zău, ce folos vom avea din ajutorul ce se pune eventual în vedere pentru Asociațiune pe urma „pactului“, dacă nenorocita aceasta de instituțiune culturală, nu va avea însă popor, căruia să-i dea carte românească?!

Serată românească în Budapesta. Membrii Societății academice „Petru Maior“ din Budapesta fac pregătiri întinse pentru o serată cu dans, pe care o vor aranja Sâmbătă în 28 Februarie n. 1914. Tinerii noștri universitari țin, ca în toți anii din urmă, să-și vrăjească o seară frumoasă, românească, în inima marelui oraș,

unde petrec pentru învățatură mai înaltă. Și le va succede desigur, ca întotdeauna.

Vor avea puncte de cor și orchestră, precum și soli de cântece clasice și naționale. Iși va da concursul și dșoara *Delia Popu* din Budapesta. Se arată mult interes față de proiectata serată.

Nu ne îndoim, că va alergă public românesc și din provincă la petrecerea aranjată de tinerii noștri universitari.

*

Nu fie cu supărare. În numărul său dela 4 Febr. ziarul „Românul“ reproduce între noutăți o știre interesantă, despre „*Relicviile scumpe ale neamului*“, arătând cetitorilor săi că o dată după „*Apărarea Națională*“ din Craiova.

Dar acea notiță a apărut întâi în No 2 al „*Cosinzenei*“, care a adus în fruntea sa și chipul Capului lui Mihai, dând acest chip după „*Gazeta Ilustrată*“ dela București, însă cu explicația întocmită de noi aici. Această explicație se vede că a plăcut ziarului din Craiova încât a produs-o, și „*Românul*“ vine și o dată și el după ziarul craiovean. La noi n'a văzut-o

Nu e lucru mare și nu facem din el cap de discuție, doar că ar fi de dorit mai multă atenție în redacția confratelui dela Arad, în care de-o vreme se strecoară prea multe greșeli de orientare ziaristică, de cari am dori să vedem ferit organul partidului nostru național.

*

Lidsch leassu, nepot al lui Menelik, noul Impărat al Abesiniei, călare, incunjurat de „curtea“ sa.

„Almanah“ ori altceva?

La notița publicată în numărul 3 sub titlul aceasta, primim dela dñii: *Stefan St. Oprean*, preot în Cenadul sârbesc și *Petru Fleșeriu*, preot în Sânmiclăușul-mare, cari pe vremea apariției fuseseră *redactori interni ai ziarului „Românul“*, o scrisoare, din cari reținem următoarele:

„Suntem jigniți de felul cum ai generalizat afacerea, făcând vinovată întreaga redacție pentru — să-i zicem — iperzelul aceluia dintre membri ei interni, care aveâ încredințată îngrijirea părții literare.

Pentru lămurire constatăm, că informația cu pricină a dat-o redactorul literar de pe atunci, *Al. St. Vernescu*, de tristă memorie.

Ce privește recenziile din chestiune, *de sigur nu ne-am identificat atunci, dar nu ne identificăm nici azi cu expresiunile malițioase ce le cuprindea.*

Așteptăm prin urmare să revini și să ne dai reparația cuvenită, nouă, cari după ce din tinerețe am servit neamul cu modestie, consumându-ne sănătatea chiar, prin redacții, azi suntem neschimbat aceiași devotați muncitori fără nume, cu fapta și cu cuvântul, în via Domnului, care o primisem spre îngrijire“.

— Dăm cu drag reparația „cuvenită“ domnilor cari „din tinerețe și-au consumat sănătatea prin redacții“, dar am vrea să știm un lucru: De ce dânsii, dacă nu s'au identificat nici atunci cu recensiunea nenorocită a celui *Al. St. Vernescu* „de tristă memorie“, nu ni-au dat nouă reparația cuvenită?

S. Bornemisa.

*

Gemeni concrescuți. Intre ciudațeniile firei, nu cele mai puțin interesante sunt gemenii concrescuți, de cari se aude vorbindu-se din când în când în gazete. Mai nou se vorbește mult de astfel de doi gemeni, cari se găsesc în Paris și asupra cărora se va face în zilele acestea o operație, pentruca să-i despărtească deolaltă. Operațiile acestea sunt dintre cele mai primejdioase și numai rar de tot reușește medicul ca să le execute favorabil. De aceea se arată mult interes în fața acestei operații, ce se va executa peste câteva zile în Paris și din prilegiul acesta, ziarele relevează mai multe amănunte despre gemenii concrescuți, ce s-au născut din vreme în vreme și despre părerile învățaților asupra lor. Așa se spune, că în veacul al 18-lea învățații erau de părere, că gemenii concrescuți ar trebui omorâți, în interesul „moralei publice“ și lucrul acesta îl accentuâ între alții

Plăcerile iernii: Vânatul în munți. Munții Șibișelului de lângă Orăștie, sunt cutreerați de mulți vânători pasionați orăștieni, cari găsesc acolo felurile sălbătăciunii pe care le face o plăcere a le culca cu gloanțe la pământ. Cerbi însă, nu s'au mai pușcat în acești munți de zeci de ani. Dl. Dr. Sever de Orbonaș, unul dintre vânătorii îndrăzneți de aici, a avut norocul a pușcă de curând un cerb frumos. — Arătăm aci rarul vânat și pe vânător.

chiar și renumitul Riola. După datele păstrate, în 1682 s-au născut în Olanda niște gemeni, cari erau concrescuți la frunte și aceștia au trăit 10 ani. Atunci murind unul dintre băeți, medicii au voit să despărtească de mort pe cel rămas în viață. Operația însă n-a reușit și băiatul rămas în viață a sângerat în cursul ei. Gemenii Rita și Cristina au murit deodată de aprindere de plămâni, deși numai Rita fusese bolnavă. Cei mai remuniți dintre gemenii concrescuți sunt gemenii din Siam, Eng și Ceng, cari au trăit 63 de ani. Aceștia s-au căsătorit chiar, luând de neveste două surori, și din căsătoria asta s-au născut douezeci doi de copii, toți sănătoși și întregi.

În 1874 murind unul dintre ei, celalalt s'a înspăimântat grozav simțind trupul rece al fratelui său și după câteva ore și-a dat și el sufletul. Sunt renumiți în analele medicilor și gemenele concrescute Rodica și Dodica, a căror operație făcută în 1902 de profesorul Doyen din Paris, a succes și cele două surori au fost liberate de lanțul care

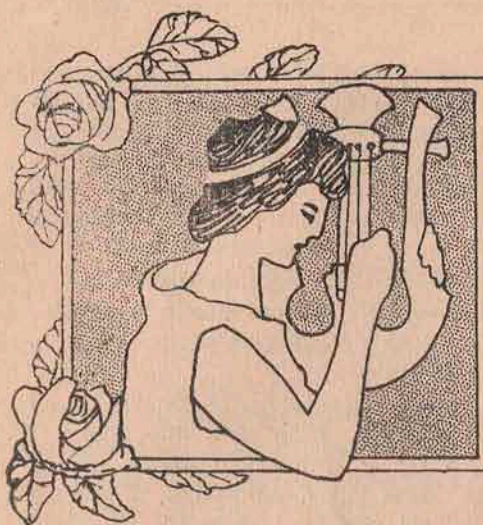
le legă. — În timpul din urmă s'a vorbit mult de gemenele concrescute Rosa și Iosefa, dintre cari uneia i s'a născut un băiat, în vremece cealaltă eră fecioară.

Măestrul tâmplar, care a lucrat așa de frumos în stil curat românesc lucrul de lemn în *Casa Națională din Seliște*, a cărei chip l'am dat în numărul trecut al „Cosinzenei“, nu se numește Borcia, cum s'a scris, ci *George Ghenie*, unul din cei mai distinși măestri tâmplari ce avem. Nouă chipul ni s'a trimis de un cetitor din *Sibițu*, care se vede că n'a fost acurat informat asupra numelui măestrului.

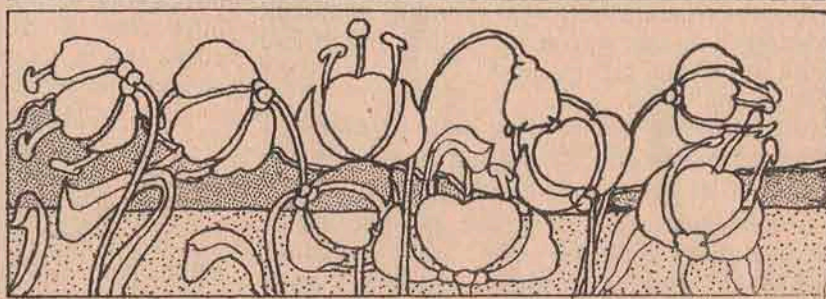
Rugăm pe toți colaboratorii revistei noastre, ca manuscritele, pe cari doresc să le publice în „Cosinzeana“, să binevoiască a le trimite pe adresa redactorului nostru prim: dl SEBASTIAN BORNEMISA, în

BUDAPEST, VIII.

Köfargó u. 5. I. 7.

PAGINI LITERARE

Noembre.

*Plânge vântul toamnei pe câmpii deșarte,
Stol de corbi de-asupra se rotește 'n zbor,
Ochii mei, pribegii, cată 'n zări departe,
Măsurând pustiul, care ne desparte
De izvorul dulce al luminei lor.*

*Cum ar vrea să simtă, peste ei cum vine
Caldă mângăierea albei tale mâni,
Și să simtă 'ntrânșii răsărind prin tine
Soarele 'mplinirei visului de bine
Moștenit în suflet dela cei bătrâni.*

*Cum ar ști s'asculte caldă ta chemare
Și te-ai înțelege și te-ar alina,
Ori-și-ce clipire ar fi o 'nchinare,
Ori-și-ce privire binecuvântare,
Care se înalță înaintea ta.*

*Ai vedeă, că 'ntrânșii fiecare rază
Este îndurării tale un prinos,
Te-ar urmă ca 'n taină îngerii de pază,
I-ai simți aproape dornici cum veghiază,
Ca să-ți străjuiască visul tău fimos.*

*Vai, dar câtă cale astăzi ne desparte
De izvorul dulce al luminei lor.
Și pe când ei, umezi, cată 'n zări departe,
Plânge vântul toamnei pe câmpii deșarte,
Stol de corbi de-asupra se rotește 'n zbor...*

I. U. SORICU

GHIȚĂ PROSTU

I. DRAGOSLAV

Toți îi ziceau „Ghiță Prostu“ și tot târgul îl cunoștea, că, precum spusei și în alte povești, târgul meu e așa de mare, că abia ai intrat pe o barieră și ai și ieșit din el. Dacă moare o babă într-o mahala, știe toată lumea. Nu vorbesc că n'ai chip să te urnești, că îți știe și măselele din gură; iar Ghiță era cunoscut până și de copii. Toată săptămâna lucră la jidovii din târg: cără apă, tăia lemne, iar Dumineca și sărbătorile își umplea sînul cu covrigi și venea pe la noi prin mahala.

Copiii acum știau și îl așteptau, mai dihai ca pe tata lor, că dela alții aveau, nu aveau, un dar, dar dela Ghiță se săturau de covrigi. Il cunoșteau de departe după mersu-i legănat, după pălăria ca un brustur pe cap și după dordora sînului. Și eră destul ca unu să-l zărească și să și bată din palme strigând de bucurie: „Vine Ghiță! Vine Ghiță!“, ca deodată toate casele de pe ulița Boian și Pietrari să se golească de copii și să-i iasă înainte ca la un împărat și să-l primească mic cu mare întinzând mâinile spre el și strigând: „Ghiță! Ghiță! Mie! Mie!“

Și Ghiță urcă dealul fericit, cu pieptul plin de ceva fainic, de o alinare, de ceva duios, ce nu-și putea lămuri, de o izbândă împotriva copiilor de jidovi, cari îl făcuseră să vie pe mahalaua creștinească, unde găsi copii mai buni, mihoși și gafa de a se jertfi pentru dânsul.

Par'că îl văd: nalt, supt la față, cu obrazul scrijelit de încrețituri, de par'că ar fi fost o bucată de lut chinuită de un sculptor prost, cu puțintică mustață neagră, de par'că ar fi fost sub nări uns cu funingine, cu ochii speriați, dar plini de ceva nevinovat, și îmbrăcat cu un laibăr vechiu peste cămașa-i vecinic neagră, și desculț. Cum și de undă s'a pripășit prin mahalaua noastră, e o întreagă întâmplare sfășaitoare.

Eră într-o Duminecă pe la Sân-Petru, pe vremea când cireșul nostru din fundul grădinii eră în plină roadă coaptă; afară eră senin și cald, iar paserile își făceau de urit prin pomii de prin întinsele grădini din jurul casei noastre. Și așa cam înainte de amiază, numai ce ne pomenim cu un lungan desculț, cu chipul cum am spus, și cu sînul dordora, uitându-se speriat pe la case.

O nepoțică bălană, ca de vre-o trei ani, a mătușei Ruxanda, vecina noastră, care ședeă în cerdacul casei ei și mânca o bucată de pâne cu unt, se duse la el și îl întrebă:

— Ce ai în sîn?
— Ce, o întrebă Ghiță, *vei să-ți dau un covig?*
— *Vau*, a răspuns fetița,
— Da nu mă *bat?* o întrebă el iară.
— Nu, a grăit fetița, că mama m'a învățat să nu bat oameni mari.
— Na, a făcut Ghiță, scoțându-i un covrig rumen și întinzându-i-l, după care urmă sgulindu-se de frică:
— Da să nu mă bat.

Iar fetița, ca și cum n'ar fi auzit, dă să fugă în casă, când alți copii: eu, frații mei mai mărișori și alți băeți și fete din vecini, văzând covrigul pe mâna ei, am și făcut roată în juru-i și toți cu întrebările:

— Ce ți-a dat? — Covrig?

Și hai la mut: „Dă-ne și nouă“.

Da el stătea cu mâinile la piept și cu capul băgat în umărul drept și tremură înfricoșat privindu-ne rătăcit ca în așteptarea unei mari primejdii și grăi tremurând când îi cerurăm să ne dea și nouă:

— Să nu mă *batet*.

— Noi nu batem oamenii, au răspuns câțiva.

— *Atunți, atunți*, grăi el, băgând încet mâna în sân și uitându-se cu frică în gol, să vă dau.

Și scoase un covrig și îl întinse cu mâna sgar-cită, neștiind cui să-l deie mai întâi: „Na!“ Iar unul, mutu Gahiției, din fundul grădinei lui moș Toader Greci, bărbatul mătușei Ruxandei, un alt lungan peltic, care învăța ciubotăria la bădița Alexandru, băiatul lui moș Toader, să și amestecă ca din pământ printre copii și îi înhăță covrigul. Copiii la el: „Dă-mi-l mie, că mie mi l-a dat.“ Dar băiatul fugise. Copiii iar la Ghiță rugător: „Dă-ne și nouă!“

— Să vă dau, să vă dau, zise Ghiță, întorcând capul la dreapta și cu frică, ca și cum s'ar fi ferit, să nu-l lovească, și repede băgând mâna în sân, mai întinse un covrig.

Dar tocmai atunci sosi jimbatul de Vasile a Bucătarului, alt *svârle 'n lună*, și mai lung, și haț și el covrigul, zicându-ne după ce se mai depărtă: „Să vă daie și vouă“.

— Dă-ne și nouă, se milogiră iarăși copilașii.

Acum, parcă Ghiță prinse la inimă că, de data asta nu mai băgă capul între umere, decât că tot cu un ghimpe de frică în ochiul drept grăi: „Să vă dau la *tăt atunți*“. Și scoase un covrig și mi-l întinse: „Na tie!“ După asta mai scoțind unul, îl dădu altora: „Na tie!“ Și iar altul altuia: „Na tie!“ Și tot așa: „Na tie. Na tie“ până mai și-a golit sânul, după care urmă iar sgulindu-se și ducând mâna strânsă la piept tremurând și neîncrezător: „Să nu mă *batet*“.

— Da, mata, de unde ești? îl întrebă o fetiță cu părul ca borangicul și albă.

— Eu, răspunse el, din *tâlg* dela *pitălie*. Da să nu mă *batet*.

— Noi nu batem oamenii, au răspuns iar copiii mușcând cu poftă din covrigi.

— Să *săd* ti eu *pe ialbă*?, a întrebat după asta mai liniștit, dar totuș cu ochii măhniți și chinuiți.

— Săzi! Săzi! — i-au răspuns copiii într'un glas.

Și Ghiță se așeză cu frică sub zaplaz pe iarba de pe marginea drumului. După care întrebă ca înfrigurat: „Să vă dau covrigi?“

— Da, da, da! Da, da, da!, săriră unii copii bătând în palme, și sărind în sus cu bucurie, pe când alții strigau: „Dă-ne, dă-ne! Mai dă-ne!“

Și Ghiță, de data asta începă să împartă cu amândouă mâinile: „Na! Na!“ Până ce a rămas numai cu câțiva.

— Amu, grăi el, *tî mânânc tî* eu un *covrig*. Că mă *bat zădani*, tî nu pot *ta tâlbătoalea* pe la zădani.

— Da, de ce te *bat*? îl întrebă copiii.

— *Așa vol* ei.

— Îi, săriră copiii, uitându-se cu îndemn unii la alții, să-i batem și noi pe ei!

Cum am spus, așa eră: Sâmbătă, mai cu samă, se țineau droaie după el: unii îl trăgeau de haină, alții îl împungeau cu ace. El se apăra: dădea într'ânșii, apoi, atâta eră, că se țineau de el grapă: îl

fluerau, țipau, svârleau, și ei într'ânșul, și îl strigau: „Ghiță! Ghiță! Ghiță prostu!“ La asta el se întărită și mai rău și se răcăduia la dânsii. Deocamdată se împrăștiu, dar iar veneau și la el, de părea un urs între câni. Și nu scăpă decât furișându-se în vreo curte, unde apucă, unde dracii tot nu se dădeau și strigau pe ovreiește:

— *Achichi! Achichi Ghiță! Ghiță prostu!*

Toate le-ar fi iertat, el, dar când auzea pe cineva: „Ghiță Prost!“ se făcea foc. El cum vorbea cam rău și găngav, numai răspundeă:

— *Audă mă, audă, eu post? Audă?* Da ti eu am *păcut portii* lui *tată-tău*, să-mi *dăti* mie post?

Și așa Ghiță, bătut și oropsit de lume streină și, de teamă să nu-l bată și cei de român, a prins a veni, cum am spus, prin mahalaua noastră cu sânul plin de covrigi, împărțindu-i la copii. Ce avea cu copiii, că cu oameni mari nu-i plăcea să stee de sfat. Nu-i vorbă, că prietinia lui cu copiii îi aduse și mila părinților, că toți copiii cum auziră că îl bat jidanii, au și spus despre asta părinților și fraților mai mari. Mai ales eu, când auzii de una ca asta, crezui că are să se facă prăpădul pământului, că dela cel mai mare, dela tata, până la cel din urmă, toți au să se răsvrătească, și sfătuindu-se și cu alți părinți ai copiilor, aveau să pornească cu diumul împotriva copiilor de jidani. Dar nu, dintre toți cu milă nu se mișcară decât cei ai noștri, mai cu samă mama și da de mâncare câte o rufă, tata câte o haină, mama îi luă rufa neagră și i-o spală. Așa, că de câteori venea Dumineca ori sărbătorile pe ulița noastră, găsea, pe lângă mâncare, și o rufă spălată. Apoi noi, copiii, odată ce știam că vine cu covrigi, îi și făceam roată în jur!

— *Mie! Mie! Dă-mi mie! Mie, mie Ghiță!*

— *Tați mă tați*, că tănțeți mulți. Și acum când nu mai avea frică de noi, cu amândouă mâinile împărțea covrigi calzi și rumeni: „Na tie! Na tie!“ Până rămânea ca de obicei cu câțiva.

— Amu, urmă el, *tăt zos!*

Și cum ulița noastră pe atunci nu eră macar șoseluită, iarba eră pe marginea drumului ca pe câmp, verde și moale. Și se așeză jos, pe covorul de troscot; iar copiii roată în jurul lui cu mâinile până la cot pline de covrigi, și ronțâind unul câte unul, se uitau ticiți și cu duioșie în ochii lui Ghiță, care și el ronțâia odată cu copiii.

Se zice, că el chiar muncea dela o vreme numai pentru covrigi. Dacă căra cuiva câteva cofe cu apă, ori tăia un lemn și căpăta un gologan doi, mănca ce mănca din ei, iar cu ceialalți Dumineca, ori sărbătoarea cumpără covrigi pentru copii. Tata lor să fi fost și nu-i îngrijea cu covrigi așa de bine. Apoi câte-odată oftă, se uită cu dragoste la noi și ne zicea: „Măi, măi, tale îmi sânteti dagi!“ Iar într'o zi, ce mai gândi el după asta, că așa molfăind la covrigi, deodată începă:

Fundă, verde, ialbă male,
Vala tece, iana vine.
T-a petece nu-i cu tine
Of, tî ială of!

ceea ce ar fi:

Frunză verde iarbă mare,
Vara trece, iarna vine,
Și-a petrece nu-i cu cine
Of, și iară of!

— De ce oftezi Ghiță?, îl întrebă un băiețel cu părul alb și cu fața pistruie.

— Dacă, is *tângul*, *ti* mă bat *zâdanii*.

— Tot te bat, săriră mirate mai multe glasuri de copii.

— Da, eu nu li fac *ninic*, da dacă ei mă bat.

La asta copiii par'că tresăriră, par'că li se aruncase o umbră pe față și până și cel de doi ani, par'că înțelegea durerea lui Ghiță și îl priviră cu milă, iar mie par'că mi se puse un junghiu de ciudă, de mânie și de răzbunare pe jidovi, pe când altul tot slăbuț sări:

— Să-i batem de *amu* și noi pe dâșii.

— Lașă, că oi prinde eu, un zădan, îi taie vorba altul de vreo trei ani, cu obrații rumeni și cu ochii negri și plini de scânteiere mânioasă.

Și în adevăr, copiii au mocnit să răzbune pe Ghiță, și tot poate, cine ști, dacă nu ar fi făcut-o, dacă o întâmplare nu ar fi dus jignirea copiilor la margine.

Ziua de Sf. Ilie, e zi de iarmaroc, când târgul vitelor dela noi, se umple de panorame, scrâncioabe și comedii și de tot felul de mărfuri și dobitoace spre vânzare. — Iată că Ghiță se arătă cu un cot julit și cu o falcă zgăriată și spuse, că se dusese și dânsul să se uite pe la comedii și „Vasilache“ dela panorami, și că dracii de prunci de jidan, iar s'au legat de dânsul, ba de data asta și mai mulți, și l-au bătut. La asta se făcu o zarvă între noi copiii, și amenințările curseră cu toftanul, și se sfătuiră că acum — să nu-i ierte. Și tocmai că a doua zi eră sâmbătă, zi, în care cărduri de copii de ovrei trec pe ulițele mărginașe ale târgului spre satele Buciumeni, la mere, pere și nuci. Dar cum se făcea, că ei nu prea treceau de obicei pe ulița noastră. Dar se vede că așa a vrut Dumnezeu copiilor, ca tocmai Sâmbăta ceea să treacă chiar pe ulița noastră. Copiii, cari de mult clociseră mânia în sufletul lor, de data asta, îmboldiți și de cele spuse de Ghiță, cum îi zăriră, cu mic cu mare la dâșii: „Zădane! Zădane!“ Unii cu pietre, alții deslegară câinii, coteii și după dâșii. Jădănașii la fugă strigând și țipând: „Ghevalt! Ghevalt!“ Și eră o larmă, și eră un țipăt, un horhot. Iar după ce se depărtară, la dâșii cu gura și cu amenințările: „Mai bateți voi pe Ghiță?, strigau unii. — Să nu mai bateți pe Ghiță!, răcneau alți. Iar unul mic cât o gălușcă, abia gângăvind grăi: „Ă-ă! Bați Ghiță? — Bătaie! Și amenință și el cu mânuța grăsulie.“

Și așa l-am văzut vreo doi ani pe Ghiță prin mahalaua noastră cu sinul plin de covrigi, și se învățaseră copiii cu el mai dihai decât cu un neam. Iarna însă, îi duceau dorul și ne întrebam: „Ce s'o fi făcând Ghiță? Unde o fi săracul Ghiță? Dar de cum se sghicea glodul de pe uliți, și se mai încălzea, numai ce'l vedeam. Copiii la dânsul: „Ghiță! Ghiță! Ghiță al nostru!“ Cei mai mari tăbărând de prin case cu ce găseau, cu bucăți de pâne, cu carne friptă, la Ghiță, iar el fericit la oameni.

— Hă — hă! De mult n'am fost pe aite!“ Și pe dată își și golea sinul de covrigi.

— Ei, unde ai fost Ghiță, îl întrebau care din cotro.

— Hei — hei! în *tâlg* la *pitălie*! Că acolo e cald, e bine.

Așa eră Ghiță, dacă eră prost, toată lumea îl înșelă. Iarna ședeă la pitărie, și lucră doar pe mâncare și doar vară scăpă, dar tot desculț, cu cămeșă obială și ruptă pe el. Așa, că tot mama se îndură de-i dădea câte o rufă.

Eu când eram mic nu-mi închipuiam copil fără mamă: credeam, că mamele nu mor niciodată și eram

fericit, că eu am să tot am mamă. Și nu-mi închipuiam, că Ghiță n'are mamă și-mi ziceam: „De ce mama lui Ghiță nu-i dă și lui cămeșă albă, cum îmi dă mie mama mea?“ Și l-am întrebat într'o zi:

— Ghiță, da de ce mama ta, nu-ți dă cămeșă albă?

— Dacă n'am, a răspuns Ghiță. Am avut una, da a *mulit*. *Ti* eu am *lămas tângul*, *tângul* de nu *ti pomenete!*

La asta, ciata de copii a rămas incremenită, că nici unul nu-și închipuia o mamă să moară. Iar eu m'am înspăimântat. Mi s'a strâns inima și mă gândii: „Dacă îmi moare și mama mea și rămân sânțur! Și par'că vedeam pe mama mea moartă, și ca fulgerul îmi nălucii, ce aș face fără mamă? Și sufletul în mine începă să-mi plângă ca aievea și chiar ochii să-mi lăcrămeze. Și ce se petrecu în mine, că mă întrebai cu spaimă: „Dacă și mama mea a și murit?“ Și ca fript sării din mijlocul copiilor și fugii acasă. Dar nu, spre fericirea mea, mama făcea niște alivinci de cele ce-mi plăceau mie, cu smântână și unt. Și m'am uitat la ea, la fața-i albă și rumenă, și mi-am zis: „Nu, nu, mama mea nu moare. Cum poate să moară mama când trăiește?“ Și în ziua ceea, de frică, nu cumva să moară mama în lipsa mea, nu m'am urnit de lângă dânsa, până când m'am încredințat că mama mea nu are să moară niciodată.

Dar, pe la mijlocul unei veri, într'o duminică, copiii așteptară pe Ghiță toată ziua și el nu se mai arătă. Când a doua zi numai ce auzirăm că Ghiță s'a înecat în iazul de-devale, încă de sâmbăta ziua. Și ce covrigi buni nu ne aducea: câteodată și de cei presărați cu sare, cum fac covrigarii pe la noi prin Moldova. Iar la vestea morții lui, o vâiește, o scorbă mare se făcu printre copii: alergau unul dela altul și întrebau și spuneau: „Săracu Ghiță a murit, s'a înecat!“ Și totuși, nu ne venea a crede și l-am așteptat încă o duminică, toată ziua, și Ghiță n'a mai venit. S'a aflat pe urmă ce a fost:

El aveă obiceiul, ca în fiecare sâmbătă, când ovreii țin șabăț, să se ducă la scaldă la iaz de-vale. Și în iazul, cela eră o hulboană, un fel de sorle de învârticuș unde pe cine apucă, fie chiar cel mai bun înotător, îl dă afund, de par'că îl trage o dihanie de apă. Din pricina asta oamenii au scos povestea, că e o *știmă* (duhul apei) a iazului, care pe cine prinde nu-l lasă. Iar unii povesteau, că chiar ei au văzut, cum știma a prins un băiet de ovrei și îl ținea în gură, după care s'a dat adâncului cu el. Și în adevăr nu eră vară, să nu se înece în iazul cela câte un băiat de ovrei. Lumea spunea că știma trebuie să ieie dijmă câte un suflet de ovrei pe an. Și lucrurile astea mă înfiorau și mulți ani m'a făcut, să mă tem de iazul cela și n'am mai dat niciodată pe acolo. Iar până am dat de povestea adevărată a înecării lui Ghiță, tot la știma ceea m'am gândit și în mintea mea de copil par'că o vedeam: un cap negru cu ochii ca de cucu-vaie, cu gura mare ca de urieș și cu părul căpișă și fiind pe Ghiță în gură. Și mă înfricoșam strașnic, că vreo trei zile mi-a fost frică să înserez pe uliță, și care credință o avui și pe urmă, când auzii că s'a înecat sârmanul odată cu un băiat de ovrei, care îl luase într'o ciobacă (luntre).

În ajunul duminicii, când l'am așteptat, s'a dus ca de obicei să se scalde. Dar un împelițat de băiat de ovrei eră cu o ciobacă pe iaz și cum îl vede pe

Ghiță, îi veni gust să petreacă pe spinarea lui și i-a grăit :

— Măi Ghiță, hai mergi cu ciobacă.

— Cu *tiobocu*? *Melg* mă, cum să nu melg, da să nu mă *lâl stolni*, i-a răspuns mut.

— Ce ești prost măi Ghiță, ori te faci?

Și, hai, ia-l pe mut în ciobacă. Și, hai, hai, în largul iazului. Mutu nu mai putea de bucurie și tot zicea : „Iha! *Ti bine! Ti bine!*“

Se înțelege, că era bine și ar fi fost și mai bine dacă n'ar fi căutat afurisitul de băiet, să-și bată joc de dânsul. Și râzând prinse a clătina ciobaca.

„*Tăzi! Tăzi! Tăzi* mă, că mă îneci mă! îi strigă Ghiță îngrijat.

Da, cea tot clătina ciobaca și nu vedeă, că se duce spre vârtej, pe când apa dela o vreme începă puțin, câte puțin fără să bage de samă, să pătrundă în lăuntru.

Prostu era prost, dar totuș pricepea primejdia și începă a răcni :

— Măi! Măi! *Tăzi!* Oameni buni aista mă înecă, *săliți!*

Cei de pe mal începură a strigă : Măi, măi târtane, îneci omul.

Dar ovreiu! rîdea. Când deodată, iată și ciobaca plină. La asta mută ridică mâinile la cer și strigă : „*Săliți! Săliți!*“

Cei de pe mal începură a strigă. Unii se desbrăcară și porniră în înnot, alții cu alte ciobace. Dar ciobaca fu atrasă de vârtej. Jidanul sări însă, și mutul după el și, tuști în șpatele băietului de gâtul lui.

— Nu mă lăsați! strigă jidănașul. Și s'au confundat odată, amândoi. A doua oară, au ieșit doar două mâni deasupra, pe urmă o foscăluială, niște spate goale, niște picioare, capu lui Ghiță și de acolo n'a mai rămas decât o învărtitură de apă.

Ci-că i-au scos pe urmă pompierii cu cangea amândoi încătușați unul de altul. Iar oamenii și mai cu samă părinții cari aveau copiii, de frică să nu se ducă și odoarele lor la iaz, au stârnit vorba, că au văzut chiar ei cum știma (duhul apelor), a tras la fund pe Ghiță și pe ovreu, și cum pe urmă a ieșit cu dânsii în gură.

Asta încremeni inima în copilași, că numai cum auzeau de iaz și se înfricau; iar eu, de frica asta, tocmai mare, m'am dus să mă scald în o apă tocmai într'un iezușor dinspre sfințitul târgului, cu apa până la brâu, la iaz „la clopoțel“.

Și așa au rămas copiii fără covrigi și tânguind cu multă jălanie pe Ghiță :

— Săracu Ghiță, grăiau unii. Arde-o-ar focu de știmă, grăiau alții. Iar alții plini de lumină răsbunătoare pe față ziceau :

— Încaltea bine că s'a înecat și ovreiu! Iar Vasile a Bucătarului, ca unul ce învață în școală și se credea mai cu moț, scoase filosofia pe care o și învățară toți : „Cine sapă groapa altuia, singur cade într'însa.“

Așa, mulți ani l-am pomenit și tânguit pe Ghiță, iar cei cari mai trăiesc, dacă nu l-au scris pe hârtie, apoi, îl au scris în suflet și întotdeauna și-or aminti de dânsul, ca de o poveste duiosă, dar care nu are să se mai spuie niciodată.

Cântec.

Prietinei M. GRECU

*Cum aș vrea în clipa asta
Toate gândurile mele,
Să le văd într'o clipită
Preschimbate toate 'n stele.*

*De pe bolta cea cerească
Să te cate 'n lumea 'ntreagă,
Și găsindu-te să 'ntrebe
De-ți mai sunt și astăzi dragă?*

LIVIA REBREANU

FUGAR

— DELA FRAȚI —

Roibu aleargă în acelaș trap întins, măsurând înainte cu ochii, drumul îngust, șerpuit, ce ocolește pădurile... La dreapta, crestele de munși își ridică piatra golașă și colțuroasă din cununa de brădet, iar pe stânga, sub pânza tremurătoare, imensă, a frunzelor de stejar, se lasă, mai mari și mai mărunte, dealurile spre zarea apusului înroșit... Cu un ceas mai înainte, veneau, de jos, de departe, îngânări domoale de clopot: acum pădurea frimite altele — și apoi se așează din nou tăcere.

Adesea Ghefu, cu gândurile parcă duse în altă parte, mângăie coama Roibului; și atunci calul ciulește urechea stângă, ca să-și zărească stăpânul. Și câtă vreme vorbesc așa unul cu altul, urechea calului stă aplecată — și, numai din vreme în vreme, ea se ridică atentă la zgomotul undelor de vânt, la murmurul isvoarelor și la cofiturile de drum.

„N'am să te mai văd, poate, niciodată, Roibule...“ — și mâna călărețului se poartă în sus și în jos pe gâtul animalului, oprit din voia lui, să se adape... Copilăria i se desfășură toată acum în gând, toată copilăria lui petrecută pe plaiurile Ardealului, mândrul Ardeal pe care-l părăsește. Dar cum noaptea se ridică, în aceste locuri, deodată din atâtea adâncuri, totul se umbrește și zările se turbură abia în câteva clipe. Deșteptat din vraja gândurilor, Ghefu smuci frâul mai mult decât îi era obiceiul, iar calul se așterne în trap vioiu, unduindu-și coama bogală și deșteptând ecoul tuturor cuprinsurilor mule, cu bătaia potcoavelor...

Când au început apoi, să se iviască luminile satului de sub muntele spre care alergau din miezul zilei, Roibu! era numai apă — și nu se da săracu... Din îndemnurile și mângăierile călărețului simțise el, că acolo, unde creșteau luminile tot mai multe, va fi popas, iar când s'a ivit cel dintâi trecător, a rămas la pas, ca să poată oamenii să lege vorbă...

*

Când neica Baltă, dascălul din Isvoare, simți că pe neașteptate îi cade în ogradă un călăreț, nu știă de unde să-l ia... Din tinda care revărsă lumina lămpii și a focului din vatră, năvălesc ai casei în ușă, dând peste Roibu... Botul asudat al dobitocului se mișcă de răsuflările repezi...

— ...Bun venit voimice! Ce vânt pe la noi? — se răstește neica Ștefan, stăpânindu-și bucuria.

— Am venit — răspunse călătorul apropiindu-se și purtându-și dreapta pe frâu, până la zăbala Roibului — am venit, dacă nu e cu supărare, să mă treceți munții...

Românul, care-și închipuise că l'a călcat unul din nepoții dela Lunca Oltului, își prinse oaspele de braț și-l aduse mai în lumină... Apoi ochii i se făcură mai mici și, deodată, zimbî prietenos:

— Dta pe aici?!

— Cine e Ștefan? — întrebă cu glas blajin, femeea, care se făcuse numai ochi.

— Prietenul de școală al Dumitrului nostru, dl Aurel Ghețu.

Femeea începî să clipească mărunț din pleoape. Vocea parcă i se înecase, fiindcă făcî o bucată bună, Apoi, ca și când l-ar fi cunoscut de ani de zile pe Ghețu, îl luă binișor de spate și-l îndemnă spre masa din fundul tinzii.

— Șezi la noi...

Întorcându-se apoi spre vatră, șterse mai pe furis, câteva lacrimi...

— Pleci chiar în noaptea asta? — întrebă mai încetșor neica Ștefan din ușă, ținînd cu stînga frăul Roibului.

— Chiar în noaptea asta...

Calul, cu urechile sulii, cercetă interiorul, oprindu-și îndelung ochii asupra stăpînului, care n'avea cuvînt să se plîngă de ospitalitate... Apoi porni și el spre un adăpost, purtînd în șea doi copii gălăgioși...

„...Știe Dumnezeu drăguțu... poate că ne cearcă și pe noi războiu...” — începî gospodina, care părea că-și frămîntase toate gândurile. (Nu se întoarse spre Ghețu decât abia pe jumătate).

Călătorul, care fugea tocmai de războiu, încercă mai întîi să fie de altă părere, apoi se sili înzadar s'o mîngăie pe femea.

„...Și bietul Dumitru, tocmai la Budapesta... Și să moară pentru câinii aștia!”

Ghețu se stăpîni — și se făcî din nou tăcere.

„Mă duc la călăuz să nu se culce” — se auzi la ușă glasul stăpînit al lui neica Ștefan, care și pierise fără să aștepte răspuns...

Cei doi copii năvăliră înlăuntru și se îndreptară spre străin, — Fănică mai sfios, iar Veta — o frișculiță abia de 4 ani, — după ce-i zimbî Ghețu, i se aruncă între genunchi... După ce află că pe cal îl chemă „Loibu”, întrebă dacă rămâne al lor, dacă vine dela Dumitru, dacă pleacă Loibu să-l aducă și pe el, îi arată jucării dela Dumitru și tot așa, și înainte și după cină, până ce i se închiseră ochisorii.

În cele trei ciasuri ce-i rămăseseră pentru odihnă, pleoapele lui Ghețu se adunau înzadar. Mințea îi eră frămîntată de tot felul de gânduri. Pe de o parte, ființa lui întregă eră legată de pămîntul pe care-l părăseă, pe de alta inima-i ardea de dorul de a se vedeă odată dincolo... *Tara!*. De vreo 15 ani își închipuie în zeci de feluri *Tara* asta, pe care o acopăr de pretutindeni munții cu creșetele până la cer. Când eră copil mic, își închipuie că toată îngrămădirea aceea de păduret și de piatră, stă acolo din porunca Împăratului... Se ridică sprijinindu-se în cot; eră parcă un blăstăm, că nu putea să aștească, măcar câteva clipe. Și gândul, că greu va putea să facă neodihnit afăta cale prin munte, îi aprindea capul și mai mult... cântecul din miez de noapte al cocoșilor de mult spintecase tăcerea de moarte dimprejur; în odaia de alături cea-

sul bătuse 1, apoi 1 și jumătate... În cele din urmă, în ogradă încep să se alerge fășiile lungi de lumină, să se adune și să fugă iară... Ușa se deschise domol, iar odaia crescî în revărsarea luminei...

Ghețu nu ridică pleoapele. Îi eră rușine să-l afle că nu doarme... Mîna gospodinei îi atinse binișor umărul:

„Ar fi să te scoli...” — îngîănă ea, când Ghețu și-a arătat ochii nedurmiți.

Tovarășul de drum — un român mărunțel și lăcut — îl așteptă de mult lângă vatră... Ori-cât ai fi răscuit vorba, el răspunde în două cuvinte și nu întrebă nimic... Apoi fiindcă ai casei se cam lăsaseră la sfat, ochii lui începură să se pironescă acî la ferestra, acî asupra lui neica Ștefan... El eră deprins să facă omului un semn și să-l urmeze... Așa însă eră „domn”... Dela o vreme începî să-și rotească nervos căciula.

„E vremea să porniți” — îngîănă rugător neica Ștefan. Și Ghețu se urni, ca la o comandă; dară fără să-i poată lua înainte călăuzului. Abia a prins să schimbe două vorbe de despărțire cu ai casei și tovarășul se și pierduse în grădină. Îl urmă pe potecă, în vreme ce două umbre abia deslușite strănuiau la gura pridvorului. Se auzi apoi, abia, o ușe închizându-se... Atunci își ridică privirea spre movilele uriașe ce-și conturau creștele pe cerul înstelat...

Deși om trecut în vîrstă, călăuzul pășiă întins. Se lăsară într'un părău, se căjărară apoi pe o coastă iute, nimerind o potecă de pădure. De jos, din tăcerea adîncă a satului, veneau două lumini sfioase și câte un hămăit răgușit din vreme în vreme.

Deși încă departe de locurile umblate de grăniceri, zgomotul pașilor și al cetinilor atinse, creștea înzecat — pentru creerii înfierbîntați ai lui Ghețu — în tăcerea de moarte a nopții... Au mers, așa ca la un ceas și mai bine, mai mult căjărîndu-se pe margini surpate de părae, pe coaste iuși, prin codri și prin rariști. La intrarea unei păduri bătrîne, călăuzul se oprî și sprijinind mijlocul în foiaș, răsufliă pentru întîia oară adînc... De sus, de pe vîrfuri, brazii își proiectau fantastic siluetele mîndre pe cerul înstelat al României, iar în față se îndesau în beznă, brazii înalți fără număr...

— Mai e mult? întrebă Ghețu pe călăuzul, care nu scosese până aci nici o vorbă.

Drumul pădurii acesteia coboră ușor până la malul unei ape iuși, apoi urcă pe mal în sus. Dela o vreme, românul se oprî, se lăsă jos și începî să-și deslege opincile. Ghețu se desculță și el. Apa eră rece de fîiă piciorul.

— Tot mai e?!

— Tot.

Se vedeă însă după loc, că chiar mult nu mai putea să fie până la granișă. O mai înțelese apoi după mișcările călăuzului, care din vreme în vreme, înforcea lupește capul spre stînga ori spre dreapta, își căută în urmă tovarășul, și, uneori, stă pe loc să prindă cu urechicia zgomotele... Lui Ghețu inima-i svăcnea aprinsă. În suflet i se frămîntau cele mai deosebite simțăminte. Teama de necunoscut, care ar putea deschide dincolo, toate căile libertății, îl stăpîneă în aceeaș măsură. — În timp ce ajunseseră așa de sus, că puteau să cuprindă cu ochii o bucată largă din cerul României...

O rămurea uscată de cădeă, frîntă de vreo pasere de noapte, ori o undă de vînt dacă învăluieă pădurea mai dinadinsul, Ghețu tresărea... Toate buturu-

gile luau înfățișeri, iar atunci, când și călăuzului i se părea că s'ar putea să nu fie o înșelare, se lăsau la pământ... „Să stăm o țără... Dacă e om, se mișcă“... Și după câteva clipe porneau din nou.

Urcușul încetase și acum coborâ ușor. O potecă ese din noapte și le taie calea.

— Aicea e hotarul... Uite-o colo și piatra.

Ghețu pași dincolo de potecă și se opri...

— Să mergem; aici nu e de stat, adause călăuzul și continuă coborâșul.

Departa în jos, zarea începuse să mijească de lumină și, pe cât înaintau, se deslușea tot mai bine din umbre, cuprinsul larg de văi și de culmi înveșmântate în codri...

Călăuzul se opri:

„Acum mă întorc, să nu mă apuce ziua la hotar“ — și privi cu dinadinsul pe Ghețu în lumina turbure a dimineții... „Colo, la cele două stânci, te lași în pădure, mergi tot drept — și, dela o vreme, cobori, intri în părau, fii tot păraul și ajungi colo sub culmea pleșuvă — arată cu mâna — acolo e satul... Dacă te întreabă cineva că de unde vii, să-i spui c-ai fost la fereștrăul jidovului. Sănătate bună“.

Ghețu se afundă repede în pădure. Ținută linia dreaptă și merse o bucată bună, fără să înceapă coborâșul, mai merse, apoi se opri și ascultă... Urechile îi fiiuiau... Populația pădurii începuse să se trezească și, din vreme în vreme, câte-un fâșăit prin frunze ori o lovitură de cioc, rupeau făcerea pe care singurătatea lui Ghețu o făcea și mai grozavă... În loc de coborâș se ivi o poiană — și poiana urcă... Călăuzul nu i-a vorbit de asta... Dar din poiană putea să vadă dacă a ținut linia... Urcă. Dar nu mai înțelegea. Spre răsărit avea acum altă înfățișare locul... Mai făcu doi-trei pași pe coasta pietroasă a poienii — și, deodată, o voce defunătoare spintecă aerul rece al dimineții... Tresări și căută cu ochii în sus... Dela marginea pădurii jandarmul se strecură în paș iute prin rariște. Ghețu, care în clipa cea dintâi făcea mișcări șovăitoare în loc, și cătă cu ochi mari scăparea, se aruncă deodată înapoi spre desișul de brad... Glasul strein se auzi din nou, apoi două defunături de pușcă, una după alta, deșteptară ecoul tuturor adâncurilor, stârnind în toate adăposturile cărăituri și fipețe de paseri...

Fugarul a căzut fulgerat la marginea pădurii, iar cei doi jandarmi steteau acum alături. Când priveau cadavrul, când se priveau unul pe altul...

Din cealaltă margine de pădure răsar în fugă doi grăniceri, tocmai când jandarmii se hotărâseră să ridice pe mort.

„Lăsați-l, grăbi unul, a căzut pe pământul României...“

În adevăr, Ghețu rămăsese la vreo sută de pași trecut de linia de hotar, cu fața la pământ și cu brațele aruncate înainte.

Cei doi ostași se opriră în răsufări repezi, descoperindu-se.

„Săracu...“ îngână unul.

„Dumnezeu să-l ierte...“ adause celalalt.

„Du-te Vasile, — reluă cel dintâi — du-te și vestește postul...“ Apoi aplecându-se asupra mortului, strigă celui ce se depărta: „Aduceți și o lumânare, fiindcă ăsta trebuie să fie creștin de-ai noștri“.

Și se făcu făcere grozavă.

De vale, zarea se îmbujoră toată și părea gata să jâșnească un foc și să aprindă toate pădurile...

Romul Cioflec.

Fata de împărat.

*Singură 'n iatacu-i, după lungi perdele,
Doarme precurată fata de 'mpărat;
Ușa-i încuiată cu zăvoare grele,
Tăinuind minunea vechiului palat.*

*Nimeni n'a zărit-o noaptea când visează
Goală 'n așternutul sângerat de flori,
Luna poate numai i-a trimis pe-o rază
Sărutări ascunse, ce se sting în zori.*

*Dulci și plini, ca două rodii coapte, sânii
Risipesc în umbră desfătări de raiu
Și dormind în paza somnului stăpânii,
Poartă 'n vârful bobocii rozelor de maiu.*

*Însă 'n miez de noapte neștiut pătrunde
Dorul călătorul, naintând tiptil;
Pătimaș desmeardă formele rotunde
Și-i respiră părul, — jocuri de copil...*

*Ea în somn îl simte și îl cheamă dulce,
Șoapte 'nfrigurate murmură în vis;
Vrea cu dinadinsul lângă ea să-l culce
Și cu drag să-l ție între sâni închis.*

*Negru când din ace părul se desleagă,
Toate sunt în voia dorului păgân;
Însă când fecioara i se dă întregă,
El de 'nșiorare moare pe-al ei sân!..*

OREȘTE

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

— 21 —

6 Iunie.

Eră întâia Joi din Iunie. Îmi închisei cărțile și-mi luai rămas bun dela sfântul Doroctovée, care bucurându-se în fericire cerească, așa cred, că nu-i prea zornic, să-și vadă numele și faptele preamărite pe pământul acesta într'o umilă compilație ieșită din mâinile mele. Să vă spun oare? Creanga aceea de nalbă, pe care am văzut-o în săptămâna trecută, când o cercetă albina, mă ocupă acum mai mult decât toți abații de pe vremuri, și toate cărjele și mitrele lor. Ba Teresa mă surprinse într-o zi la fereastra bucătăriei, examinând micșunelele cu lupa. Într-o carte a lui Sprengel, pe care o cetisem în tinerețe, când cetiam orice, sunt câteva idei despre dragostea florilor, cari îmi vin iarăși în minte, după o jumătate de veac de uitare, și mă interesează așa de mult acum, încât îmi pare rău, că umilele mele facultăți sufletești nu mi le-am închinat studiului insectelor și plantelor.

Reflexiile acestea le făceam, căutându-mi cravata. După ce scotocii însă o mulțime de sertare, îmi luai refugiul la Teresa.

— Bine, domnule, grăi dânsa venind în grabă, trebuia să-mi spuneți, că vreți să plecați de acasă; în data vă dedeam cravata.

— Dar, Tereso, răspunsei eu, n-ar fi mai bine s-o pui într-un loc, unde s-o pot găsi și fără ajutorul tău? Teresa nu mai binevoi să-mi răspundă.

De altfel nu mai sunt stăpân pe nimic cu îngrijitoarea asta. Nu-mi pot lua nici o batistă, fără a o cere dela ea și cum e surdă, neputincioasă și-și pierde memoria pe zi ce merge, n'am niciodată ce-mi trebuie. Și-și poartă cu o mândrie așa de netulburată autoritatea asta casnică, încât niciodată n'am îndrăzneala, să încerc o lovitură de stat împotriva ocârmuirii dulapurilor mele.

— Cravata, Tereso! Auzi, cravata! Ori, dacă mă aduci iar la desnădejde cu încetineala ta, nu mai am nevoie de cravată, ci de funie, să mă spânzur.

— Văd, că sunteți grăbit, domnule, îmi răspunse Teresa. Cravata însă nu-i pierdută. Nu se pierde nimic aici în casă, căci am eu grijă de toate. Dar lăsați-mi cel puțin vreme s'o găsec.

„Iată, zisei în gândul meu, iată dobânda unei jumătăți de veac de devotament! Ah, dacă din fericire, ar fi lipsit măcar odată, măcar o singură dată dela datorințele ei de servitoare neîndurată asta de Teresa, dacă ar fi greșit măcar o clipă, n'ar fi câștigat puterea asta despotică asupra mea și-aș avea și eu îndrăzniala, să mă împotrivesc. Dar virtuții cum să i te împotrivesți? Ah, oamenii, cari n'au avut niciodată slăbiciuni, sunt grozavi, nu-i chip, să te lupți cu dânșii. Iată de pildă Teresa: nici o vină, de unde s'o poți apuca! Habar n'are de nimic, nici de sine însași, nici de Dumnezeu, nici de lume. E femeea cea tare, fecioara cea cuminte din Scriptură și dacă alții n'o cunosc, o cunosc eu. În mintea mea o văd totdeauna cu o lampă în mână, cu o biată lampă de bucătărie, care luminează pe sub bârnela unui coperiș dela țară și nu se stinge niciodată în mâna ei uscățivă, noduroasă și tare ca o viță de vie“.

— Tereso, cravata! Nu știi, nenorocito, că azi e întâia Joi din Iunie și că domnișoara Jeana m'așteaptă? Stăpâna pensionului trebuie c'a lustruit iarăși dușumeaua; sunt sigur, că-i ca oglinda acum, și-o să fie o adevărată plăcere pentru mine, să-mi văd întrânsa fața îndurerată, când mi-oi rupe oasele pe-acolo, ceea ce nu poate întârziă prea mult. Luând atunci pildă dela admirabilul și iubitul voinic, a cărui făptură e sculptată pe bastonul unchiului Victor, mă voiu sili și eu să râd și să arăt, că nu m'am tulburat de loc. Uite ce soare frumos! Cheiurile parcă-s aurite, iar Sena cu miile-i de crețe scânteietoare, e numai zimbet. Orașul întreg par'că-i de aur; iar pe deasupra acestor contururi minunate, plutește o pulbere luminoasă, ca părul unei zine bălaie... Tereso, cravata! Ah, înțeleg acum pe bunul Chrysale, care-și strângea gulerele într-un volum gros de-al lui Plutarh. De azi încolo și eu am să fac ca dânsul; toate cravatele, mi le pun în *Acta Sanctorum*.

Teresa mă lăsă să vorbesc, căută fără a zice o vorbă. Cineva sună domol la ușe.

— Tereso, zisei, a sosit cineva. Dă-mi cravata și du-te de deschide; sau du-te de deschide și cu ajutorul lui Dumnezeu o să-mi dai după aceea cravata. Dar nu stă așa, rogu-te, între dulap și ușe, ca o buestrașe, dacă pot zice așa, între două șeli.

Teresa porni împotriva ușii acum, ca împotriva unui vrăjmaș. Trebuie să spun de altfel, că distinsei mele econoame nu-i mai plac de loc musafirii. În ochii ei orice strein e suspect. Și după spusa ei, înclinarea asta nu-i altceva, decât rezultatul unei lungi experiențe. N'am avut vreme să văd, dacă aceeaș experiență făcută de un alt experimentator, dă acelaș rezultat. Maiestrul Mouche mă așteptă în odaia mea de lucru.

Maiestrul Mouche e și mai galbin, decum credeam. Poartă niște ochelari vineți, în dosul cărora îi aleargă ochii, ca niște șoareci în dosul unui paravan.

Maiestrul Mouche se scuză, că a venit să mă stinghirească tocmai în clipa asta, când... Mai de aproape n'a definit-o, dar, după cum cred eu, voiă să zică: în clipa asta, când n-am cravată la gât. Însă precum știți, nu-i vina mea. De altfel Maiestrul Mouche cu toate că nu știe nimic despre asta, nu se simte de loc jignit. Se teme numai, c'a nimerit la vreme nepotrivită. Îl neliniștesc eu pe jumătate. Îmi spune apoi, că a venit la mine în calitate de tutor al domnișoarei Alexandre. Înainte de toate mă roaga, să nu țin samă de restricțiile, pe cari a crezut, că trebuie să mi le facă la început, în ce privește învoirea de a putea cercetă pe domnișoara Jeana. De aci încolo așezământul domnișoarei Préfère îmi va fi deschis în fiecare zi dela amiază, până la patru ciasuri. Cunoscând interesul, ce-l port copilei acesteia, a crezut de datorință, să-mi deă câteva deslușiri despre persoana, căreia și-a încredințat ocrotita... În domnișoara Préfère, pe care o cunoaște de mult, are toată încrederea. Domnișoara Préfère e, după dânsul, o femeie luminată, cu intenții curate și cu moravuri bune.

— Domnișoara Préfère, zicea dânsul, are principii. Și-i lucru rar să găsești astăzi oameni cu principii, domnule. Totul s'a schimbat; nici nu se poate asemăna vremea noastră, cu cele trecute.

— Dovadă scara mea domnule, răspunsei eu; acum douăzeci și cinci de ani mă lăsă s'o urc nespus de ușor, iar acuma mă obosește și-mi taie picioarele dela întâiele trepte. S'a stricat și ea. Ziarele și cărțile de asemenea. Odinioară le devoram la lună, iar astăzi și în cea mai puternică lumină a soarelui își bat joc de mine și nu-mi arată, decât alb și negru, dacă n'am ochelarii la mine. Picioarele și mâinile mi le sfarmă podagra. Asta încă-i o pacoste a vremii.

— Nu numai asta, domnule, îmi răspunse grav maiestrul Mouche; ceea ce e într-adevăr rău în epoca noastră, e că, nimeni nu-i mulțumit de soartea sa. În toate clasele societății, de sus până jos, e o înfrigare, o neliniște, o sete de bunăstare.

— urmează —

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE RETRIMIT.

Meteor. Încercare copilăroasă, fără nici o urmă de talent.

L. S. Nu putem împlini dorința D-tale nici de data aceasta. Un cântec, care pare a fi mai succes, e plagiat.

Dorica. Ești foarte drăguță și stăm bucuros cu mata de vorbă, cercând să-ți dăm un răspuns, care să te mulțumească. Vedem, că întrebarea nu ni-o pui altfel direct, ci cauți cu încunjur să te apropii de noi, așa cum face o pisicuță, care se tot învârtește pe lângă ulceica cu lapte ferbinte, stând la îndoială, ca să-l guste, ori nu. Noi înțelegem prea bine, ce se petrece în sufletul matală și te putem asigura, că nu e o crimă, ceea ce plănuiești să faci. Bunica și mamița te vor fi demântat, fără îndoială, ca să scrii unui tinăr, și au făcut-o bine și cu gând bun. Dar nu putem să nu-ți dăm cu toate acestea un răspuns de încurajare, mai ales, că nu-i vorba de nu știu ce lucru mare. Îl cunoști, cum spui, din copilărie și ai fost totdeauna prietini buni și sinceri. Înțelegem, că prietinia aceasta s-a prefăcut acum, când ești mărișcă și mata, iar dânsul e student la universitate, într'un fel de simpatie duioasă, așa un fel de dragoste, mai altfel decât e dragostea de frate. Fără îndoială, că poți să-i scrii câte o ilustrată, la ocazii nimerite, ca dintr'o petrecere de pildă, pe care să se iscălească chiar și bunica și mamița. Aceasta ar fi un semn de aducere aminte și un răspuns la multele lui ilustrate, pe cari „le trimite regulat în fiecare săptămână“.

Scrisoare însă n'ai să-i scrii, căci la urma urmelor ce i-ai și putea mata scrie în scrisoare? Spune zău, ce i-ai putea scrie acum, când între Dv. e numai „prietinia“? Atunci, când va fi altfel, când va fi legătura D-tră bine cimentată și sigur, că încheiată pe totdeauna, vei putea trece și la scrisori. Atunci nu va fi nevoie să te temi de bunica și de mamița și nici ca să ne ceri nouă sfatul, că ce să-i scrii? Îți va spune sufletul toate lucrurile acestea, fără nici un sfat și fără nici o învățătură.

— Ei acum ești mulțumită? Să bagi numai de samă și să fii cuminte!

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa“ în Orăștie. —

	Cor. fil.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	1:60
I. Dragoslav: Volintirii	1:80
L. Rebreanu: Frământări	1:50
V. Eftimiu: Poemele singurătății	2—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	1:80
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	1:80
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	1:60
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borcia: Versuri flușurate	—:60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—:60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—
Ion Gorun: Știi Românește?	—:30
Alina G.: Arta de a vorbi în societate și diferite ocazii	—:60
Irimescu-Cândești: <i>Aurel Vlaicu</i>	—:60
Brătescu-Voinești: Întunec și Lumină, nuvele și schițe	2—
Bucura Dumbravă: Pandurul, roman	3—
Vhlauiță: La gura sobei	2:50
M. D. Rădulescu: Lei de peatră, poezii	3—
Onișiu: Din cele trecute vremi	3—
Hodos: Masa iefină. Gătirea mâncărilor	1:20
Iosif St. O.: Cântece, ed. II.	2—
Antonescu: Studii asupra educației morale și estetice	3—
Constantinescu I.: Din problema educației	3—
Rousseau: Emil, sau despre educație, trad. de Adamescu	2:50
E. Rostand: Romanșoșii, comedie în 3 acte	—:40
Moldovan S.: Ardealul II. Ținuturile de pe Murăș	—:90
O. Goga: Din umbra zidurilor, poezii	2—
I. Slavici: Mara, roman	2—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Daus	2—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2:50
D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul	2—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1—
N. Zaharia: Amorul	1—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—:30
I. Clăreție: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—:30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—:30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—:30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—:60
V. Conta: Încercări de metalizică	—:60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice. Miracol, 3 acte tr. Minulescu	—:30
D. Stern: Bulgaria sângerândă	—:60
Honore de Balzac: O afacere întunecoasă	—:40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—:80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—:80
Eftimiu V.: În temnițele Stambulului	—:40
Onoto Vatana: Priveghitoarea Japoneză	—:40
Memoriile lui Napoleon	—:80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—:80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—:80
Eroii Unirii: Jertfa lui C. Negri	—:80
Marchiza de Pompadour	—:80
Napoleon în Rusia	—:80

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandat cu 25 bani mai mult. —